

Climate change effects
on the epidemiology
of infectious diseases
and the impacts
on Northern societies

Lady Stöven

Nuukas Jakutskii:

CLINF.a virggálaš ulbmilat ja almmolaš čoahkkáigeassu

CLINF.a váide ulbmilat:

Identifiseret ja iskat dálkkádatrievdamiid váikkuhusaid geográfalaš viidumis ja epidemiologiija olbmuid ja elliid njoammudávddain davvi guovllus ja Ruoššas. CLINF-prošeavttas mii eareliiggánit čuovvut dálkkádatrievdadeami váikkuhusaid elliiddoalus dain davviguovlluin sosioekonomálaš ja hálddahaslaš eavttuid duogážiin.

Rievdadit ođđa ipmárdusa dálkkádatrievdama váikkuhusaid geográfalaš viiduma ja epidemiologiija geažil dálkkádathearkkes njoammumiidda geavatlaš veahkkeneavvun mearrideddjiide geain lea ovddasvástádus servodatovdáneamis davvin, nuláhkai ahte sihke čilge ja juohká geavatlaš dieđuid ja maid ovddida gohcinvuogádaga báikkálaš dásis dálkkádathearkkes infekšovnnaid dihte.

Čoahkkáigeassu:

Dálkkádatrievdadeami váikkuhusaid dovda eanemusat davvin, guovlluin gos rievdamiid johtu ja viidodat lea stuorit go iežá guovlluin. Ekologalaš rievdamat maid duogáš lea dálkkádatrievdan vissásit sirdá dálkkádathearkkes infekšovnnaid geográfalaš rájiid davvelii ja nuláhkai lassána várra olbmuid ja elliide oažžut ođđa ja/dahje láddan infekšovnnat. Eanemus dálkkádathearkkes infekšovnnat leat zoonosat mat sáhttet vavdat eallis olbmui. Dakkár infekšovnnat sáhttet leat njoammudeddjiin nugo feastinggain ja elliin mat doibmet vuorkán nugo mievrrit ja vuovderuoiggut go lávdet davás.

Dát lea bahá mánggaid guovlluide nuortan gos eallidoallu lea dehálaš nugo boazo- ja sávzadoallu ja iežá eallinvuogit nugo guolásteapmi, bivdu ja turisma. Nuortamus guovlluin dát lea maid dehálaš eallimii, kultuvrii, iešdovdui, dáidagii ja máilmmi ipmárdussii. Danin dát servodagat hálddašit daid moalkásis váikkuhusaid mat šaddet go dálkkádathearkkes infekšovnnat ožžot viidut lassin daidda hástalusaid maid dálkkádatrievdamat leat dearvvašvuhtii ja ekonomijai. Dálkkádatrievdama váikkuheamit servodahkii ain bahábut

dahká infekšovnnaid njuolga váikkuhemiidolbmuid ja elliid dearvvašvuhtii ja dat háhká dynámalaš integrerejuvvon senáριο servvolaš, ekonomalaš, politiikalaš ja kultuvrralaš rievdademiiguin. CLINF-prošeavttas mii iskat ja čuovvut dáid dynámalaččat integrerejuvvon rievdademiid. Prošeavtain lea jurdda lasihit árvvolaš máhtuin ovddidit ipmárdusa soabahit eallima mii lea dárbbaslaš sihkkarastimis sosioekonomalaš ovdáneami ja ealaskas searvegottiid dain rievdatahtti davviguovlluin. CLINF-prošeavttas mii bargat infekšovnnaiguin mat leat dálkkádathearkkit nuláhkai ahte čadahit kombinerejuvvon iskosa dearvvašvuodastatistikkas, potenciálalaš dálkkádatrievdademiin ja gullevaž sirdima dálkkádathearkkes infekšovnnain, árvvoštallan várra- ja servodatgoluin, soabahannákca hálddašit váraid ja goluid ja maidai nannet servodaga infrastruktuorra dálkkádathearkkes infekšovnnaid duostumis. Soabahannákca, sohabealváikkuhusat ja árbevirolaš máhttu bohtet nuláhkai geavahuvvot integrerema vuodđun.

Jos leat dearvvašvuoda váikkuhusat dálkkádatrievdama geažil leat dynámalaččat ja moalkálaččat. CLINF-be-roštanjoavkkus lea multidisziplinara dutkanjoavku mánggain oktasašbargoguimmiiguin sierranas dieđasurggiin ja sierra servodatguovlluin. CLINF.a sáhtta ávkástallat doaibmi dutkan- ja mearrideaddjiinfrastruktuorra, ovdamearkka dihte doaibmi fierpmádat dutkanbáikkiin davvin mii boahhtá ávkin go ásahit gohcinvuogádaga infekšovnnalávdamat báikkálaš dásis. Dasa lassin CLINF.a buoridit doaibmama guovlulaš modeallain mat vuosehit got dálkkádatrievdamat váikkuhit birrasa, hábmet heivvolaš árvvoštallamiid servodatvárain ja soabahannávcca ja válbmet ođđa gártá- ja diehtomálliid mat vuosehit dálá ja doavvugeográfalaš lávdama dan lassáneame dálkkádathearkkes infekšovnnain. Bohtosat bohtet leat oažžumis dutkiin, mearrideddjiin ja álbmogis ipmirdandieđa hámis nugo lea soabahuvvon RABAS dieđa prinsihpain.